

INNEHÅLL:

Ledare

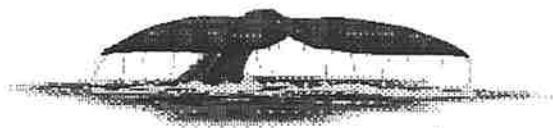
Brun kärrhök

Artrace

Rostand

Resan

Program 95

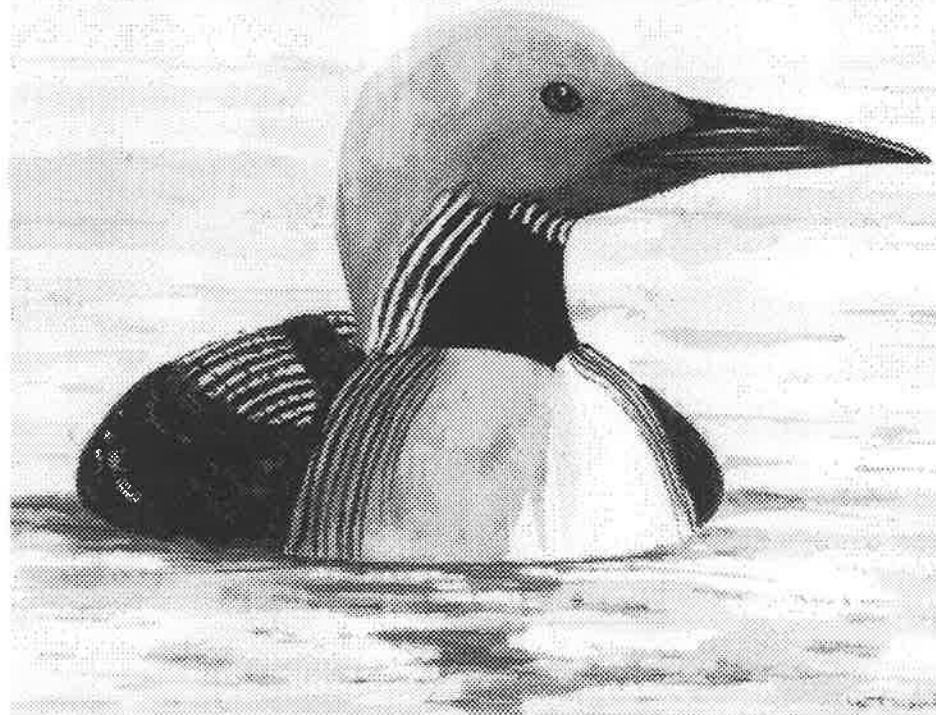

Tidningen som går på djupet.

Fåglar i

Strängnäs Kommun

Årgång 5 Nummer 1

April 1995

Strängnäs ornitologiska Klubb

Vi skall verka dels för att skydda fåglar och dess biotoper i Strängnäs kommun, dels vara träffpunkt för fågelintresserade.

Klubbens styrelse:

Ordförande Kent Söderberg
Sekreterare Joakim Ed
Kassör Björn Carlsson

Kontaktpersoner:

Kent Söderberg 0152-513 24
Joakim Ed 0152-120 21
Staffan Hellbom 0159-303 49

Ansvarig utgivare:

SOK c/o Peter Kjellin
Sörtorp
647 00 Mariefred

Utkommer

med två nr per år

Prenumeration och medlemskap

i SOK erhålles genom att sätta in 60:-
på PG 96 88 20-1
(glöm ej avsändare och adress)

Redaktion och layout

Björn Carlsson
Joakim Ed
Staffan Hellbom

ISSN 1102-3368

Storlom, av Kjell Thorsén
och alla andra bilder, tack!

Omslagsbild

Lördag 21/10. Det stora lyftet vid Tåkern.

Vid Tåkern samlas vid den här tiden på året stora mängder gäss. I gryningen lyfter enorma mängder på väg till sina betesplatser. Ett skådespel som är välkänt för många naturintresserade. Här finns även mängder av änder, skäggmesar i vassarna och mycket mer. Chansen finns alltid att det dyker upp någon pilgrimsfalk eller någon annan raritet i detta myller av fåglar. Vi träffas vid Vasavallen i Strängnäs för avresa 02.30!! Detta för att vi ska vara nere vid Tåkern när gässen lyfter strax innan gryningen. Eller åker vi kvällen innan och bor på något vandrarhem, vi får se. Vi betalar 10 kronor per mil och bil till föraren. Medtag Matsäck! Bindande anmälan minst två veckor innan avfärd, till Kent Söderberg, tel:0152-513 24 eller Björn Carlsson, tel:0152-422 38 före den 16/10.

Onsdag 15/11. Tage Wahlberg- Fåglar i Södermanland.

Tage Wahlberg, ornitolog och författare till boken Kunskapen om fåglar, berättar om fåglar i Sörmland. Tage har unika kunskaper om fåglarnas häckningsbiologi. Han har t. ex själv funnit bon av 240 av de 258 arter som har häckat i Sverige. Ett mångårigt strövande i skog och mark innebär att vi kan se fram emot en intressant kväll. Vi ses i studieförbundets lokaler på Källgatan 3A klockan 19.00. Tillfälle kommer att finnas till att köpa Tages bok för de som inte redan har den.

Tisdag 5/12. Innekväll.

Vi träffas i studieförbundets lokaler och tittar på bilder som våra medlemmar tagit. Vi diskuterar fågelåret som varit över en kopp fika, och gör upp planer inför 1996. Välkomna till Källgatan 3A klockan 19.00.

Utfyllnadsgam

Måndag 1/5. Öknasjön.

Dags för den traditionsfyllda exkursionen till vårt fågeltorn vid Öknasjön. Vi träffas där från 06.00. Vid osäkerhet om hur man kommer dit, ring Rauol Karlsson, tel:0152-131 83 eller Kent Söderberg, tel:0152-513 24 för information.

Fredag 2/6. Nattsångare.

Nu är det dags att åka kommun runt i jakt efter några nattsångare. Anmäl er till Kent Söderberg, tel:0152-513 24 eller Björn Carlsson, tel:0152-422 38, så vi kan planera samåkandet.

Söndag 20/8. Vadare och änder i Valnaren.

Valnaren vid Byringe längs 55:an har blivit en av vår kommuns bättre fågellokal. Vid den här tiden på året rastar en del återsträckande vadare här. Det är även gott om småfågel, änder och rovfåglar, t. ex brun kärrhök, ormvråk och lärkfalk. Förra året sågs under slutet av augusti bl.a. mosnäppa, rödbena, svartnäppa, brushane, grönbena, gluttsnäppa och skogssnäppa i flertalet ex. Vi träffas 09.00 på grusvägen ned mot järnvägen. Anmälan till Kent Söderberg, tel: 0152-513 24 eller Peter Kjellin, tel:0159-500 61.

Söndag 24/9. Sjöfåglar i Söderfjärden.

Under de senaste åren har Söderfjärden utvecklats till en rastlokal som väl kan mäta sig med de "stora" lokalerna i Sverige. Det verkar som de stora mattorna av växten vattenpest innehåller mängder av mat för fåglarna. Under slutet av september och början av oktober rastade stora mängder fågel här. Som exempel kan de högsta dagssiffrorna för några arter nämnas: 5000 bläsand, 2000 grågäss, 1000 storskrake, 500 vigg, 250 knölsvan, 200 skedand, 200 skäggdopping, 200 kricka, 30 stjärtand, 28 salskrake, 20 snatterand, 5 vitkindad gås, 3 prutgäss, 3 bläsgås, 3 havsörn, storskarv, svarthakedopping och pilgrimsfalk. Som synes är mängden enorm. Vi träffas 09.00 vid Vasavallen i Strängnäs för samåkning. Anmälan till Joakim Ed, tel:0152-120 21 eller Björn Carlsson, tel:0152-422 38.

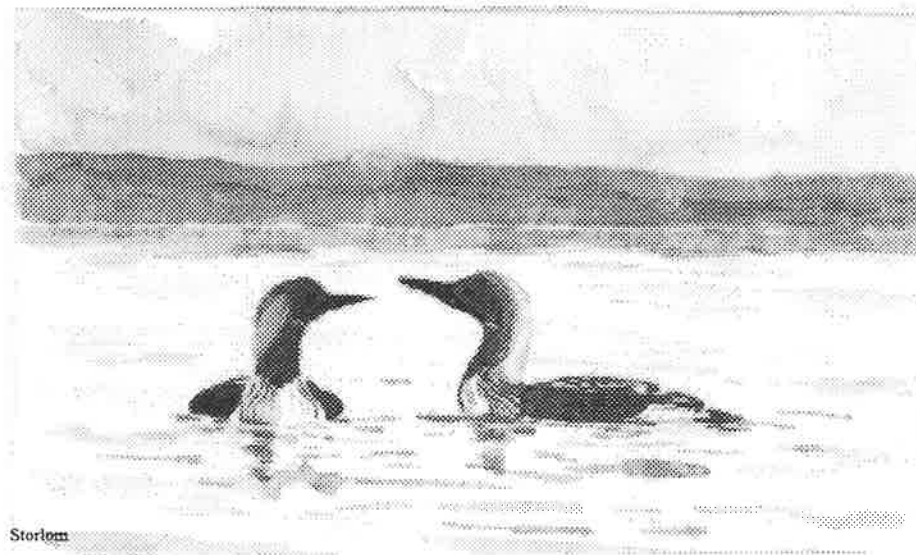
Strängnäs ornitologiska Klubb är nu inne på sitt femte år, ett litet jubileum alltså, och vi hoppas att klubben kommer att leva vidare, naturligtvis med er hjälp. I mitt tycke har klubben fungerat bra, med en bra fördelning mellan fågelskådning, inventeringar, exkursioner, m. m. Att vi kan bli en ännu bättre klubb, det vet vi. Klubben har bl. a tänkt starta några nybörjarcirklar i vår samt delta i den riksomfattande brun kärrhöksinventeringen under 1995; läs mer om detta i tidningen.

Vi har också delat upp oss i ansvarsgrupper enligt följande: Studiecirkelansvariga är Rauol Karlsson och Kjell Thorsén.

Inventeringsansvariga är Björn Carlsson, Peter Kjellin. Rickard Sellberg och Mats Rönngren. Rapportmotagare är Kent Söderberg.

Vi kan bara beklaga att tidningen inte har kommit ut i tid under 1994. Det hela beror på att vi inte har haft tillgång till någon dator. Men i skrivande stund har vi investerat i en pc till klubben, så i fortsättningen kommer tidningen ut med två nummer per år. Vi hoppas ni har haft tålamod och förståelse för våra problem.

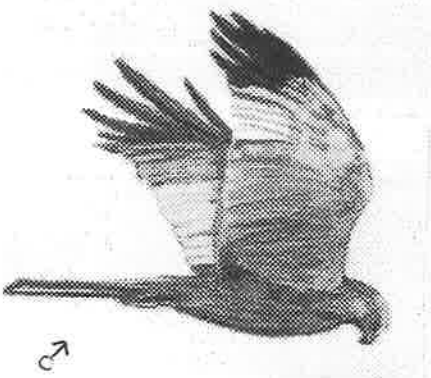
Kent Söderberg
Kantorstigen 1
645 91 Strängnäs

Storlenn

I år, 1995, har brun kärrhök blivit utsedd till riksinventeringsart. Det betyder att du skall rapportera alla dina observationer av brun kärrhök, men framförallt häckningar. Det vore roligt om vi kunde få en heltäckande inventering i kommunen, så du behövs.

Hur går det till?

Eskilstuna gjorde 1992 en inventering av brun kärrhök och vi tänkte följa deras inventeringsmetoder som nog får betecknas som enkla och bekväma. Från någon lämplig utsiktsplats spanar man av det aktuella vassområdet tills man sett en hona släpande på bomaterial, eller eventuellt ännu säkrare häckningsindicer. Då är inventeringen klar, om man vill. Har man tillbringat två inventeringspass á tre timmar utan att se någon

bomaterialsläpande hona, kan man också betrakta lokalen som färdiginventerad. Inventeringspassen förläggs mellan 14/4- 1/5, den normalt intensivaste bobyggnadsperioden. Är våren kall är det dock lämpligt att skjuta upp inventeringen en vecka. Den som inte har tid att inventera under bobyggnadsperioden kan göra detta i juni- juli i stället. Man kan då få tillbringa mer tid vid lokalen, då bytesöverlämningen kan ske med flera timmars mellanrum.

Kort sagt: denna inventering kräver inga avancerade kunskaper och tar bara två förmiddagar i anspråk, bara du kan skilja på hona/hane av brun kärrhök.

Prata med Björn Carlsson, tel: 0152-422 38 eller Kent Söderberg 0152-513 24, du som vill hjälpa till.

B kärrhök, hona

uppskattningsvis några hundra, samt småskrake. När jag vadade åter mot hamnen seglade en blåhökshona lågt utefter strandvegetationen på jakt efter något ätbart.

Närmare hamnen vid några badhytter, som nu låg ödsligt övergivna i höstkylan, stod en ryttlande tornfalk stilla mot vinden och vid en liten göl invid vägen låg 47 prutgäss. Plötsligt över huvudet på mig kom en sparvhökshona flygande med ett byte i klorna ivrigt förföljd av två kråkor, men med snabba kast och girar höll hon undan och försvann snart in i en liten skogsdunge, och då gav kråkorna upp.

Dagen började lida mot sitt slut och hungern gjorde sig påmind, därför vände jag åter till stugan. men på hemvägen stannade jag till för att spana av en liten "sjö" som ligger i skydd innanför hammpiren, här låg minst 200 änder, bläsand, brunand, bergand, vigg och gräsand.

29/10

Frukost, städning och hemfärd. Men innan jag gav mig iväg ringde jag Skåne- svararen för ev. intressanta obsar på hemvägen

och fick då reda på att jag missat en adult vitnäbbad islom, som rundat Nabben dagen innan, men då var jag tyvärr inte på plats, vidare hade bl. a 475 sparvhökar sträckt.

På hemväg och norr om Malmö räknade jag till 8 tornfalk, 4 ormvråk, 1 fjällvråk samt återigen stora samlingar av tofsvipor och grågäss, och en jätteflock med starar, säkert med ett par tusen individer.

Summering:

Ett par givande dagar vid Falsterbo som jag varmt kan rekommendera flera att besöka under praktiskt taget hela hösten, det finns alltid något av intresse, de olika arterna avlöser ju varandra under olika sträcktoppar.

Kjell Thorsén

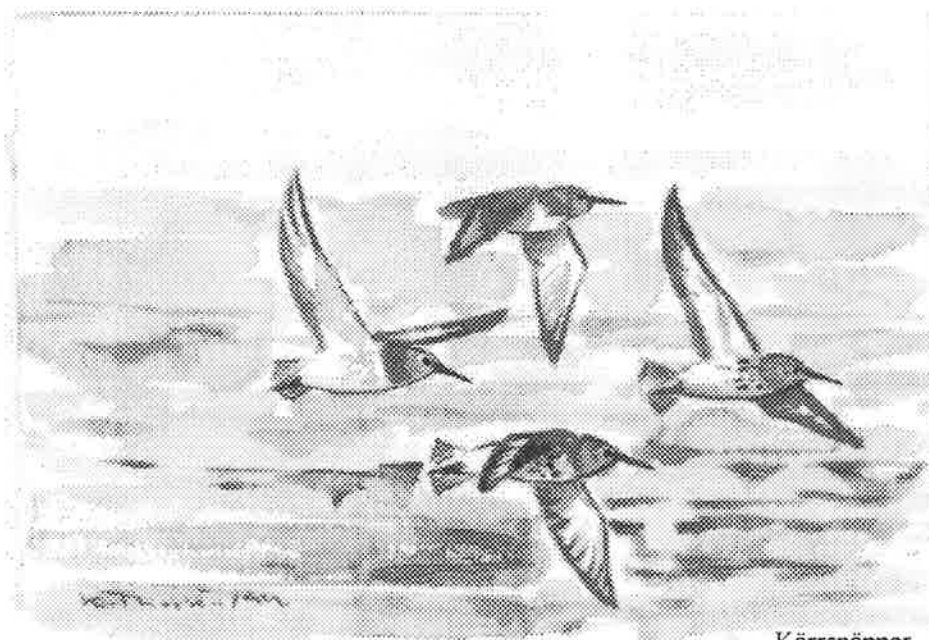
Efter ett par timmars skådande på yttersta udden i kallblåsten kände jag för lite fika och efter detta bar det iväg till Skanörs revlar som brukar kunna ge mycket intressant i vadarväg. Man utgår från hamnen, båtslipen, går utmed sandstranden österut ca. 1,5 km.

I strandbuskarna stora grönfinksflockar. Här vadar man i lågvattnet vilket ger en idealisk miljö för vadare. Ett svep med handkikaren visade 7- 8 löst sammanhållna flockar med uppskattningsvis tillsammans cirka 3000 fåglar med övervägande antal

av kärrensnaippor därefter kustpipare och kustsnäppor. Kom man för nära lyfte en stor del av flocken och flyttade sig lite längre bort, det såg ut som en myggsvärm, magnifikt med så stort antal individer på en gång.

Längre bort utmed kustlinjen men med djupvatten emellan stod ett stort antal storskarv och torkade vingarna medan ett 50- tal häger stod uppradade och hukade, cirka 20 storspov födosökte i dyn.

I vattnet låg stora mängder knölsvan,

Kärrensnaippor

12. Tegelbruket, Stallarholmen
13. Kyrkviken, Stallarholmen
14. Näsbyviken, Ytterselö
15. Lundby holmar, Överselö
16. Mälsäckersviken, Ytterselö
17. Vikarna runt Aspö
18. Björdalsviken, Tosterö
19. Edebyviken, Tosterö
20. Bondkroken
21. Gullringen
22. Rellingeviken, Fogdö
23. Hässelbyholm, Fogdö
24. Stora Rullingen, Tosterö
25. Gorsingeholmsviken
26. Obygdön, Mälaren
27. Herrestaviken
28. Kvarnsjön, Mariefred
29. N Kärlången
30. S Kärlången, Mariefred

Förslag på lokaler som bör inventeras 1995

1. Valnaren, Länna
2. Rönneln, Länna
3. Mörtsjön, Länna
4. Öknasjön, Härad
5. Lännasjön
6. Bråtorpssjön, Länna/Malmby
7. Treskatan
8. Näsbyholm, Fogdö
9. Björsund, Fogdö
10. Bergshamra, Fogdö
11. Rokaudd, Överselö

Kom gärna med egna förslag om lokaler som kan eller hyser kärnhökspar!

Sammanställt av:
Kent Söderberg

Lördagen den 28 januari, årets kallaste dag med 17 minusgrader hängande i luften var en märkesdag i SOK:s historia. Vi var då 6 personer, som trotsade snö, kyla och annat ont och gav oss ut på jakt efter fågel. Indelning i tre lag, kallade lag 1, lag 2 och lag 3 (efter placeringen). Lag 1 bestod av Kent Söderberg och Staffan Hellbom, lag 2 av Peter Kjellin och Bernt Andersson, lag 3 av Björn Carlsson och Torsten Carlsson.

Samling klockan 8 på morgonen. Huttrande gav vi oss så iväg. Kylan inbjöd inte till några längre utomhusvistelser, så en stor del av tiden (fram till 12.30) tillbringades inom bilarnas ombonade väggar.

Nu gällde det att, snabbt som ögat, åka iväg till de bästa ställena och skrämma iväg fåglarna för de andra lagen. Vårt lag kollade först in lite gulsparv mm vid silon, och for sedan via känd kattuggla ut till Hässelbyholm med mistelbeståndet. Dubbeltrastarna var snälla och visade sig. Framme vid vattnet såg vi 2 havsörnar och en duvhök, vilket inget av de andra lagen mäktade med. Men, som sagt, vi var först.

Så funderade vi var det kunde finnas öppet vatten, och vi for, på vinst och förlust, till färjeläget vis Aspö. Där såg vi storskrakar, förutom gråtrut. En tur till soptippen gav inte speciellt mycket. Sedan gick färden genom några villakvarter så småningom till ett ställe, där strömstarar i legio kan visa sig. Det gjorde de, fast bara 2 stycken, vid forsarna vid Åkers museum. Via Berga och knöl- och sångsvanar, gick färden till Valnaren, där jag visste att vi skulle få se varfågel. Det hade jag i alla fall gjort varje gång den senaste tiden. Men där var ett par sabotörer från ett annat lag och hindrade oss i vårt sökande. De såg den, men tyvärr inte vi.

Nåväl, rättvisan segrade ändå till slut, och vi vann. Inalles sågs 33 arter, inte särskilt imponerande kanske, men ändå. Så följer en förteckning på vilka arter som sågs. För att våra kära läsare inte skall alldeles försoffas, skriver jag fåglarnas latinska namn - men latin kan ni väl ...

Följande fåglar sågs av alla grupperna:

Emberiza citrinella
 Carduelis chloris
 Passer montanus
 Passer domesticus
 Parus caeruleus
 Parus major
 Parus palustris
 Sitta europaea
 Corvus corax
 Pica pica

följande av grupp 1 enbart

Haliaeetus albicilla
 Accipiter gentilis
 Mergus merganser
följande av grupp 2 enbart
 Garrulus glandarius
 Lanius excubitor (hrm)
följande av grupp 3 enbart
 Picus viridis
 Dryocopus martius

Väl nere var jag ensam i blåsten som ju alltid är påtaglig vid kusten, särskilt på hösten.

Den första obsen blev en tomfalk som stod och ryttlade strax norr om fyren, jag fortsatte framåt och till höger fanns en liten kulle med några buskage och en liten trädunge, bakom denna gick 87 prutgäss och betade. Så mycket mer skådande blev det inte denna första dag, det blev snabbt mörkare och kylan var bitande samt att magen krävde sitt, så jag återvände till stugan och slötittade på tv- n innan sömnen tog över.

28/10

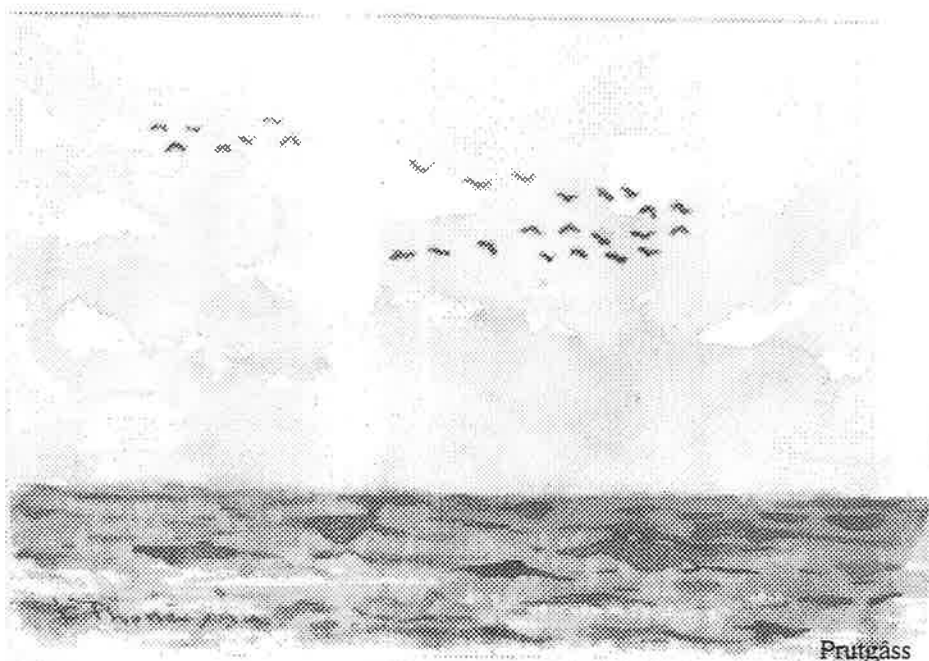
Tidigt uppe, frukost, varma kläder med mössa och handskar, ett måste när man står stilla i blåsten några timmar. Nu på morgonen var det mycket folk nere vid udden bl.a. ett stort gäng danskar. Vid lilla kullen satt en kille och räknade fågelsträck, ett drygt jobb i snålblåsten, för här var det fågel i luften, stora flockar av tättingar, domherre, steglits, kungsfågel, gulsparv, hämpling, bergfink, grönfink med flera arter.

Utsträckande sparvhök kom med jämna mellanrum. Jag följde kusten öster ut från fyren och en bit längre

bort låg 200- 250 prutgäss i vattnet mellan stranden och reveln. Efter en stunds skådande vände jag tillbaka ut mot Nabben, under tiden sågs mängder av framförallt grönfink både i luften och bland vegetationen i strandkanten, här gick även 3 storspovar och födosökte. Plötsligt lyfte all fågel i närheten och panik utbröt bland all småfågel, orsaken till detta var en duvhökshona som kom i låg jaktflykt och försvann bakom en dunge, kanske fick hon ett byte?

I törnbuskarna fanns det gott om nötskrikor vilket ej förvånade med tanke på den rapport om rekordsiffror på sträckande skrikor över Falsterbo denna höst. Ute på udden vid Nabben, med tuben på plats så kunde revlarna avspanas, 7 storspov, 10 gluttsnäppa, ca. 20 kustpipare samt stora mängder vitfågel, ett 50- tal prutgäss rundade udden och hela tiden kom sträckande sparvhök i låg flykt säkert spanande efter byte, bara några meter ifrån mig, som mest kom 7 flygande på rad ut mot udden för att sedan gira och vända in mot land igen.

Steglits, hämpling, kungsfågel, grönfink, bergfink fanns hela tiden i luften och runt om i buskarna.

Prutgäss

Den 27/10

Bar det iväg mot Falsterbo i ett gråmulet och lite trist väder. Strax utanför Linköping kom första fågelobsen av intresse, för intill och sedan över motorvägen jagade en stenfalk i snabba kast och svängar en småfågel, men denna lyckades hålla sig undan och snart gav falken upp till lycka för den jagade. Sedan var det lugnt på fågelfronten ända ner till Skåne.

Mellan Helsingborg och Malmö började lite fågel att synas utmed

vägen, 3 ormvråkar, 1 glada, 5 tornfalkar och en flock tofsvipor på ca. 50- 75 individer. Det fanns även stora flockar med grå- och sädgås på fält lite längre bort från vägen.

Så äntligen framme vid Falsterbo, närmare bestämt vid Ljunghusen, där jag hyrt en lill- stuga för två nätter. In med packningen och på med stövlarna, sedan bila ner till fyren i rödaste rappet för nu började skymningen falla snabbt.

Carduelis carduelis
Corvus monedula
Corvus corone
Strix aluco
Columba livia
Turdus merula
Turdus viscivorus
Turdus pilaris
Cygnus olor
Cygnus cygnus
Dendrocopos major

följande av grupp 1 och 2
Pyrrhula pyrrhula
Anas platyrhynchos
Cinclus cinclus
följande av grupp 1 och 3
Larus argentatus
följande av grupp 2 och 3
Carduelis flammea

Avslutningsvis vill jag säga, att allt ovanstående nog inte ska tas på alldeles fullt allvar. Men meningen med en sån här tävling är, att det egna laget skall se fler arter än de andra. Observera, att alla i laget skall ha sett alla arter. Fast hur kontrollerar man det?

Så här skall naturligtvis fågelskådning inte gå till på fullt allvar, att hasta från ett kryss till ett annat, men som omväxling, och i trevligt sällskap, är det roligt att göra någon gång emellanåt.

Sist, men absolut inte minst, vill jag, på allas våra vägnar, framföra ett varmt TACK till Bernt med familj för utsökt kaffe och delikat tilltug. TACK!

Staffan Hellbom

Genom åren har det dykt upp en del inbetalningar utan avsändare och adress.

Så detta nummer skickas till alla som fanns med från början i Strängnäs Ornitologiska Klubb.

Har någon undrat varför inte tidningen kommit, beror det nog på detta.

Vilka fåglar man ser och vilka man inte ser beror i mångt och mycket på slumpen. Sällan lyckas man planera sig till ett möte med en speciell fågel. Ju ovanligare fågel desto mer slumpartat ter sig upptäckandet. Men ibland har man tur. Den 6:e augusti förra året hade jag verkligen maximal tur.

Efter ett besök i Strängnäs svängde jag förbi viltvattnet vid Skäggesta strax utanför Åkers styckebruk. Väl framkommen träffade jag Björn Carlsson, som redan hade konstaterat att fågeltillgången var ganska mager den här dagen. Några grönbenor och en gluttsnäppa utgjorde huvudattraktionerna.

Efter cirka tjugo minuter lämnade Björn lokalen, medan jag blev kvar en stund. Och inte mer än 2-3 minuter hade gått efter det att Björn försvunnit, förrän en stor and kommer inflygande från höger, uppenbarligen på väg att landa.

Redan innan jag har fått in den i kikaren stiger pulsen, för med blotta ögat har jag kunnat konstatera att fågeln har stora vita vingtäckarfält.

Gravand, tänker jag! En titt i kikaren gör dock att alla tankar på

gravand snabbt skingras. Efter den första förvirringen kommer glädjen bubblande. Framför mig ligger en rostand!

Efter att ha förvissat mig om att jag verkligen sett rätt, tänker jag att jag måste larma Björn. Snabbt inser jag dock att han hunnit så långt att jag inte gärna hinner ikapp honom. Jag beslutar mig därför för att njuta av rostandens ett tag till och sedan ringa ut obsen när jag kommer hem. I bortåt 20 minuter kunde jag beskåda fågeln som letade föda tillsynes halvhjärtat. En skillnad gentemot gravand var att den höll till på land i ganska hög utsträckning. Då och då yttrade den också ett dämpat "vou".

När jag till slut åkte från platsen var fågeln kvar, men trots ihärdigt sökande av ett flertal andra skådare förblev jag troligen den enda som fick se den.

Fågelns ursprung kan ju alltid diskuteras, och man kan ju aldrig säga med säkerhet varifrån den kom. Normalt sett brukar de roständer som ses i Sverige anses som ickespontant uppträdande.

De roständer som sågs i Skandinavien under sommaren 1994 skulle dock kunna vara fåglar från en spontan invasion.

I Sverige sågs över 50 individer från mitten av juli och framåt. I Finland sågs ännu fler medan det i Norge sågs lite färre roständer än i Sverige.

I Södermanlands län tycks den enda övriga obsen vara av en ensam fågel vid Tullgarns näs ett par dagar efter skäggestaobsen. Liksom övriga roständer som sågs vid denna tid var skäggestafågeln inte ringmärkt.

Fredrik Ellin

Ring en "svarare".

Sörmlandssvararen	0157-108 64
Stockholm Birdline	08-590 36486
Sverige Clubb	300 071-268 300
Sverige Clubb	300
inringning	020-768 030
Skåne	046-610 76
Skåne inringning	040-268 948
Blekinge	0454-198 98
Västergötland och	
Södra Älvsborg	0320-700 96
Västkusten	031-492 219
Småland, Östra	0490-182 84
Småland, övriga	0470-473 46
Öland	0480-260 50
Ottenby(Öland)	0485-611 18
Gotland	0498-264 280
Östergötland	013-133 986
Närke	019-188 419
Västmanland	021-188 844
Dalarna, Dala	212 0240-167 82
Norrland, Umé	090-132 647

En bra att ha lista om du är ute och reser i Sverige.

Manusstopp för

nr 2/95

är den

1 oktober

Till: Björn Carlsson

Talludden Mälsåker

640 61 Stallarholmen